UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

De Ivstitia Et Ivre Libri Decem, Reuerendi P. F. Dominici Soto, Segobiensis, Ord. Præd. Theologi præclariss.

Soto, Domingo de

Venetiis, 1608

Qvaestio V. De diuisione iustitiæ.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38878

Visual Library

nitur de herbarum quoque inutilum luxurie ac fertilitate laudatur propter spem quam promittit futuræ frugis. Et sic interpretatur illud Act.7. quod cum animo plenus esset ad liberandum populum, illa ratione arbitrabatur rem perfecturum. Ad tertium denique respondetur, quod cum spiritualis potestas superemineat seculari, potest Ecclesiasticus Prælatus seculares iudicio cogere in his quæ ad gratiam, & ad gloriam pertinent.

Ad tertiũ arg.

QVÆSTIO V.

DE DIVISIONE IVSTITIÆ.

S.Tho. 2.2.quæst. 61.

ARTICVLVS I.

Vtrum particularis iustitia recte indistributiuam & commutatiuam diuidatur.

POstquam de iustitia in genere, deque suo contrario, iniustitia, atque de eius annexis, iure scilicet & iudicio quantũ res postulabat, dissertum est, superest vt ad illam eius celeberrimam diuisionem descendamus, qua in distributiuam & commutatiuam dispartitur. Est ergo quæstio ordine quinta huius libri, vtrum particularis iustitia recte in distributiuam & commutatiuam diuidatur? Quæstio hæc autem quatuor articulis absoluetur. Quorum primus diuisionis rationem doceat, secundus vtriusque medium, tertius materiæ diuersitatem, quartusque tandem formam. A parte ergo negatiua quæstionis arguitur primo, Cum tres sint reipublicæ ordines, nempe totius ad partes, partium ad totum, & partium inter se, pulchrius, atque ad artem proprius fieret ex æquo trimembris diuisio, nimirum in legalem, quę primum instituit ordines & distributiuã, quæ ad secundum spectat, & commutatiuam, quæ circa tertium versatur inepte ergo fit bimembris. Secundo arguitur. Si vlla esset huius diuisionis ratio, ea vel inde oriretur, quod habent distincta subiecta, nempe quod distributiua est in principe, cui incumbit bona publica distribuere, commutatiua vero in subditis quorum pax & tranquillitas hac ratione continetur quod quisque ius suum alijs seruat, hoc namque discrimen prima fronte videtur hæc diuisio insinuare, at vero quecunque iustitia species tam in subditis est quam in principe, in hoc nimirum ad gubernandum atque in illis vt gubernentur, vt q. 1 de legali dictum est, nam commutatiua eadem ratione est in omnibus, ergo ex hac differentia non potest sumi diuisionis ratio Quod si dicas differentiam inde sumi, quod distributiua iustitia pensatur in ordine ad plurimos quibus facienda est distributio commutatiua vero est vnius ad alterum, contra facit, quod vnum & multa speciem non mutant. Eiusdem quippe speciei est vnus homo cum duobus atque cum tribus. Deinde arguitur tertio, quod diuisio mancasit. Iustitia enim vindicatiua neque sub distributiua neque subcommutatiua comprehendi videtur, nam si respondeas contineri sub distributiua eo quod princeps vt præmia probis, & supplicia reprobis decernit, in contrarium est, tum quod & persona particularis potest licite vindictam petere, tum etiam quod vindicta debet fieri ad æqualitatem delicti, quod officium est commutatiuæ iustitiæ. Quod si hac ratione victus pertinere dixeris ad commutatiuam reclamare hæc ratio videtur quod soli principi incumbit pœnas exigere proculpis, quod speciem gerit distributiuæ iustitię. In contrarium est authoritas Philosophi. 5. Ethico. distinguentis duas iustitiæ species, quarum altera est distributionum directiua, altera verò commutationum.

Primũ argum.

Arg. 2.

Arg. 3.

Arist.

Quo responso quęstionis lucidior fiat à terminorum expositione proficiscamur. Cum iustitia in genere, auctore Aristot. 5. Ethic. sic virtus qua quisque iustus dicitur, fit vt iuxta nomina sua. iustitia distributiua dicatur particularis iustitia, qua homo in bonorum communium distributione iustus fit. Commutatiua vero fit illa itidem particularis, qua quisq. in commutationibus iustus est. His facile intellectis tali respondetur affirmatiua conclusione. Iustitia particularis suapte natura in hæc duo dissecatur membra specie differentia, quæ sunt commutatiua & distributiua. Cõclusio est Arist. 5. Ethic. c. 2. cuius ideo auctori-

Conclõ ñsiua.

Aristot.

Probō conclusionis.

ctoritate fulcitur. Probatur nihilominus & ratione Distinctio habituum, si specifica sit, ab obiectorum natura deriuatur, nam habitus distinguuntur per actus, & actus per obiecta, est autem in republica, in qua iustitia æquitatem constituit, duplex ordo, idemque particularis, ac diuersus, videlicet totius ad partes, & partium inter se, ergo per illos duos ordines duæ etiam species iustitiæ discernuntur. Illa autem quæ est totius ad partes, puta quæ communia bona ciuibus bene dispensat, nominatur distributiua; altera vero quæ æquitatem seruat inter partes, nuncupatur commutatiua, sunt ergo duæ distinctæ species, At licet conclusio hæc non solum S. Thomæ, verum & Aristotelis sit plana confessio, non desunt tamen Aristotelis interpretes qui contrarium opinentur. Buridanus enim in eundem locum 5. Ethicor. q. 7. non arbitratur virtutes has specie distare. Neque vllo prorsus argumento vtitur, præterquam quod rationes, inquit, partis contrariæ nō sunt satis validæ. Hæc autem argutio nullum philosophum hominem contra Aristotelem mouere deberet, nisi validioribus ipse niteretur præterquam quod ratio hæc facta abunde rem monstrat in philosophia morali, a qua non est expetenda mathematica demonstratio, vt statim in principio Ethic. Aristo. docuit. Arguitur autem secundo ad eandem conclusionem. Iustitiæ munus est debitum vnicuique reddere, est autem diuersa ratio debiti in distributiua iustitia ab illa quæ est in commutatiua, ergo virtutes ipsæ specie differunt. Minor patet. Dupliciter aliqua res dicitur hominis. Vno modo simpliciter quia propria eius possessio, altero vero secundum quid vt aiunt, quia scilicet non est sua propria, nisi quatenus est totius, cuius homo est pars. Etenim quæ sunt totius, quodammodo sunt partium. Et ex his nascitur diuersa ratio debiti, alia quippe ratio est, quia res propria erat creditoris, alia vero quia erat totius reipublicæ. Igitur cum commutatiua iustitia circa debitum posterioris generis versetur, distributiua vero circa prius, sit consequens esse virtutes diuersas. Et ex hoc secundo argumento informatur tertium. Illic opus est distincta virtute specie, vbi operandi difficultas est etiam specie distincta, sed experimur aliū esse gradum difficultatis in effundendis bonis communibus quæ princeps habet in sua potestate neque vnquam fuerunt ciuium, quam sit in refundendis illis, quæ ab alijs recepimus, ergo distinctæ exiguntur virtutes. Minor patet, nam quòd quisque reddat quod ab alio accepit, ratio hæc protinus & inclinatio naturalis deprecatur. Non erat tuum sed alter tibi dedit, pessimus esses si non redderes. Attamen quando princeps aut cōmunium dispensatores penes se habent illa bona, egerrime adduci possunt vt distribuant si sibi vsurpare possunt. Hoc porrò nos longa experientia edocet in principibus & in præfectis. Et confirmatur hæc ratio auctoritate Arist. 2. Polit. dicentis homines propensius affici ad bona propria quam ad communia. Altera ergo virtus est distributiua, & altera commutatiua.

Buridani sententia.

Secūda rō in Buridanū.

Tertia ratio ad idem.

Ad argumentum ergo primum ante quæstionem sic respondetur. Diuisiones vt exacte fiant, debent fieri in paucissima membra atq adeo inter se opposita. Ob id q. cum obiecto iustitiæ sit bonum, idque primo diuidatur in commune & particulare, sit vna iustitia primum omnium diuidatur ab Arist. in legale, quæ est vniuersalis, & particularem, vt iustitia legalis sit illa quæ respicit ordinem partium ad totum ordinando ciues in commune bonum, particularis veroque versatur circa particularia bona. Et hæc est quæ subsequatur in distributiuam & cōmutatiuam. Sed nunquid distributiua iustitia non versatur etiam circa commune bonū? Respondetur quod & si circa illud versetur tamen non hēt illud pro obiecto vt legalis, quæ illud curat augere. Sed materia distributiuæ est, illa bona distribuere ac diffundere inter particulares, & quia habitus denominatur a termino ad quē sicut calefactio a calore qui significatur nō a frigore quod abijcitur ideo distributiua iustitia est particularis, vtpote quæ cōia bona facit particularia legalis namq particularia ordinat in commune. Atqui veluti legalis iustitia non solū in principe est ad regendū, verum & in subditis ad obtemperandū, sic & distributiua est ēt in ciuibus, vt citra responsionē sint contenti. Præterquam quod potest & priuato cuipiam, puta patrifamilias alcuius amplæ familiæ vsu venire, vt ipse etiā inter suos distribuat bona sua.

Coniuratio Aristo.

Ad primū.

Secundū.

Ad secundū aūt, quo indagabatur differentiæ radix inter has species, per hæc quæ dicta

dicta sunt, satis responsum est. Haud n. differentia hęc colligitur, vel ex parte subiecti vel ex parte numeris, sed illam perscrutamur, tum ex ordine diuerso vt dictum est, tum ex diuersa ratione debiti, quia cōmutatiua reddit id quod est simpliciter debitum, distributiua vero id quod est quodam modo debitum. Ad tertium argumentum respondetur, bifariam contemplari posse iustitiam vindicatiuam, vno videlicet modo quatenus ad publicam iustitiam pertinet quæ ciues ordinat in bonum commune. Et hac ratione actus est a commutatiua iustitia elicitus, imperatus autem a iustitia legali, quæ est in principe e usque ministris. Iudex n. non tātum accusante reo, verum ex proprio (vt aiunt) officio ob trāquilitatem reipublicę crimina vlciscitur. Animo autem esse hoc munus iustitię commutatiuæ, propterea quod nulla sit ibi bonorum distributio, nec propriè malorū, quia mala nō sunt deposita, vt distribuatur, sed sit vendicatio ad æqualitatem sceleris, infligendo supplicium, quæ quidem forma est commutatiuæ iustitiæ, vt confestim videbimus, licet hanc debeant imaginem distributiuæ, quod nequiores acrius puniuntur. Imperatur autem a iustitia legali, cuius est per leges & beneficiorum collationem, pœnarumque inflictionem rempublicam administrare, & particularibus virtutibus in hunc finem imperando vti. Si autem vindicatio consideretur respectu particularis personæ ad tollendum eius nocumentum qualiter vindicatiua nō solum est in principe, sed & in particulari ciue iniuria affecto, cui licitum est more & ordine vindictam petere, non vt malum pro malo reddat, sed vt repensatio sibi fiat, quamquam illam, nisi per publicam potestatem exequi nequeat, tunc vindicatio non est iustitiæ actus, sed specialis per se virtutis, quę ad commutatiuam iustitiam reducitur.

Ad tertū arg.

Doctrina est S. Tho. 2. 2. q. 108. artic. 1. Sed interrogas, cur vindicatiua ob commune bonum commutatiua est iustitia, siue in principe siue in ciue, illa autem vindicatio quæ ad bonum particularis personæ refertur, sit specialis virtus? Respondetur, quod respublica per ultionem æqualem crimini, & reddit malefactori quodammodo æquale & suum recuperat honorem, quæ vera est iustitiæ commutatio. Quādo vero persona particularis vindicatur, nihil pro amisso honore vel fama recipit, sed alter patitur sicuti & ipse fuerat perpessus, ideoque non attingit metas iustitiæ commutatiuæ, sicuti attingit, cum virtute restitutionis resarcitur eis honor, vel eius loco rependitur vel alius fauor vel pecunia. Vnde S. Thom. comparat hanc virtutem alteri speciali gratiarum actionis pro beneficio suscepto. Illa namque neque simpliciter liberalitas est, quia aliqua illic subest imago debiti, neque vero simpliciter iustitia, quia non est debitum legale, sed morale ob id que, est virtus specialis quæ iustitiæ adharet. Est hic demum principibus adnotandum circa distributiuam iustitiā quod cum sit virtus inter duo extrema, vtrinque coarctatur. Quare neque tantum fiat bonorum effusionem, vt publicum ærarium, quod quam maxime necessariū est exhauriatur, neque vero permittit principem ea esse parcitate in bonis distribuendis, vt nullum habea apud ciues gratiam, quibus necesse est sæpissime indigere. At vero hoc cum primis cauendum vbique esset, ne publica tributa & vectigalia quæ in publicos vsus statuta sunt & populo decreta, abalienarentur. Inde namque tum respublica grauiter periclitatur, tum etiam & miser populus molestissime aggrauatur & premitur, quippe cum illud in caussa sit, vt tributa in dies auctiora exigantur. Sed hoc in fine quæstionis sequentis latius.

ARTICVLVS II.

Vtrum idem sit medium distributiuæ ac commutatiuæ Iustitiæ.

SEquitur hoc secundo articulo de medio inuestigando harum virtutum, vtrum videlicet eodem modo in vtraque accipiatur? Est enim argumentū a parte affirmatiua, quod cum moralium virtutum medium secundum rationē inter duo extrema limitetur, vt in fortitudine & prudentia cernitur, & iustitia sit earum potissima, consequens esse videtur, & ipsum eodē pacto in omni iustitia designari. Mox cū vtraque tam distributiua quam commutatiua sit particularis iustitia, vtpote quæ ad particulares personas refertur ac terminatur, apparet medium in vtraque sumi secū

Primū argum.

Arg. 2.

dum ęqualitatem rei ad rem, puta in distributiua meriti ad præmium, & in commutatiua rei quę redditur ad eam, quę recepta fuit. Tertio denique arguitur. Distribuere communia bona, idem esse videtur officium, quod collatis beneficijs compensare obsequia, & seruitia quæ ciues in rempublicam impendunt, hoc autem iustitiæ commutatiuę munus est, vt eodem loco 2. 2. q. 108. astruit Diuus Doctor: eo quod fieri debent secundum ęqualitatem rei ad rē, sicuti & suppliciorum inflictio, licet vtrunq; e per imperium fiat iustitiæ legalis, ergo nihil restat, quo differat iustitia distributiua a commutatiua. Contraria est Aristot. sententia, eodem loco constituentis mediū in distributiua secundum proportionem Geometricam & in commutatiua secundū Arithmeticam.

Arg. 3.

Aristot.

Prima conclu.

Ad quæstionem hanc respōdetur duab. conclusionibus. Prior est. Vtriusq; iustitiæ tam distributiuæ quam commutatiuæ medium secundum æqualitatem, quę in reb. exterioribus fit, constituitur. Conclusio est Arist. 5. Ethic. c. 3. & 4. Hanc. n differentiam q. i. huius libri inter reliquas morales virtutes & iustitiam secundum earum naturam meditati sumus, quod cū reliquæ mores componant hominis in ordine ad seipsum, iustitia vero in ordine ad alium, medium aliarum virtutum inueniatur inter duas extremas affectiones, quas virtus moderat, & rectificat. Vt fortitudo inter timores & audacias, & temperantia inter exorbitantes concupiscentias & tristitias, quę de absentia delectabilium tactus oboriuntur. Iustitia vero, quia in voluntate residet; vbi nullæ sunt passiones, non earum moderatrix, sed solum illi incumbit medium ponere in rebus quæ alijs debentur. Etenim licet quandoque cupiditas & auaritia impedimento sint officijs iustitię, non tamen ad ipsam pertinet illam auaritiam reprimere, sed ad liberalitatem, quæ circa tales versatur affectiones. Posterior conclusio est eiusdem Arist. eodem loco: Aequalitas, quę medium est iustitię distributiuæ, non est eiusdem prorsus rationis atq; in commutatiua, immo in distributiua est Geometrica, & in commutatiua Arithmetica. Aequalitas n Arithmetica sumitur secundum excessum æqualitatem numerorum, sumitur que minimum in tribus terminis quorum tamen medius bis resumitur. Habet siquidem respectum duplicem, Qualis. n est proportio Arithmetica duorum ad quatuor, talis ex quatuor ad sex, quoniam excessus sūt pares, licet maior sit proportio Geometrica quatuor ad duo, qua sex ad quatuor, nam illa est dupla, hæc vero sesquia altera. Et dicitur proportio Arithmetica quia est inter numeros tanquam inter proximos proprioscq; terminos, nam ἀριθμὸς numerus est, licet sit pariter inter continuas quātitates. Aequalitas autem Geometrica attēditur per æqualitatem proportionum, vt proportio quæ est inter octo, & quatuor, equalis est illi quæ existit inter quatuor, & duo quia vtraque est dupla, tametsi excessus sint inequales. At quoniam medius terminus bis sumitur, ait Arist. hanc proportionum habitudinem consistere minimū in quatuor terminis, vt qualis sit proportio a, ad b, talis sit c, ad d. Nam Arithmetica proportio inter tantum duo fit, vt inter vnū & duo, licet proportionalitas, hoc est, proportionum æqualitas (vt dictum est) tres postulet. Vnde in commutationibus per rerum duarum æqualitatem equantur duæ personę. Patefit ergo conclusio hoc pacto. Vbi princeps decreuerit decem talenta ciuibus distribuere, debet in tot partes illa partiri, quot sunt ciues, tali tamen ratione, vt qualis sit proportio meritorum Petri ad merita Pauli talis sit & proportio præmij illius ad præmium huius. Si enim merita Petri sunt vt sex, & Pauli vt tria, quę est dupla proportio, & conferitur Paulo pręmium vt duo, debetur tunc, Petro præmium duplum scilicet, vt quatuor. Nam tunc fiet, vt qualis sit proportio meriti Petri ad suum præmium, puta subsequi altera talis sit quoque meriti Pauli ad suum præmiū a permutata proportione. Videlicet, si a, se habet ad b, sicut c, ad d, tunc sicut a, se habet ad c, se habebit & b, ad d, hac a, & b, esse merita c, vero & d, præmia. Et hoc est inuenire medium geometricum. Sed quæris cur non statuimus talia exempla, vt pręmium esset æquale merito? Respondemus hoc nos consulto fecisse quoniam accidentarium est iustitiæ distributiuæ, & quod aliū impertinens, vt præmiū sit merito æquale, aliter hac rōne non differret a commutatiua. Enimuero non semper ęqualis bonorū summa distribuitur ciuibus, etiā si semper haberent paria merita, quoniam respublica humana quandoque in bonis plus quandoque

Aristot. Rō conclusiōis.

Postrema conclusio.

Aq. conclu.

Obiec.

Solu.

Suader conclu.

doque minus habet. Nunc enim verbi gratia, distribuit triginta talenta quam ab hoste prædam eripuit, alio tempore viginti, atque alio decem. Et ideo non potest semper militi obuenire æquale præmium suo merito. Atq; idem competitur in publicis fructibus, qui nunc benignius, nunc vero malignius prouenium. Et in lege Agraria de diuidundis agris. Quocirca non debet haberi respectus nisi ad geometricam æqualitatem. At vero in distributione diuinorum bonorum quæ a Christo in die iudicij futura est, quia infinita illa sũt, & quæ exhauriri nequeunt distributio fiet, non solum secundum proportionem geometricam, vt quo quisque longius antecellet alteri meritis, excedat & præmio, verum etiã secundum arithmeticam, vt quisque tantum recipiat in præmio quantum habuit in meritis, quæ ex diuina gratia processerunt. Ecce de distributiua iustitia. In commutatiua vero alia est habenda ratio, nempe vt sit æqualitas inter rem acceptam & eam quæ redditur. Verbi gratia antequam duo mercatores societatem inirent, vterq; habebat quinque. Petrus vero per contractum aut mutuo aut quomodocunque dedit Paulo vnum, habet ergo tunc Paulus duo plura quam Petrus, itaq; est proportio arithmetica, puta quatuor quæ habet Petrus, ad quinque quę ambo habent, & quinque ad tex, quæ modo habet Paulus, quorum medium est quinque est ergo facienda per commutatiuam iustitiam taliter restitutio, vt Paulus quoque reddat Petro vnum, qua ratione ambo sidit in medio, nulla, personarum qualitate aut conditione exitimata. Enimuero siue inter magnatem & plebeium, siue inter probum virum & reprobum, siue inter amicos, siue inter inimicos contractus & conuenta more & lege celebrentur, nihil subinde commutatiuæ iustitiæ variatur. Hac præmissa declaratione probatur conclusio. Medium iustitiæ, cuius munus est, debitum cuique suum reddere, attendendum est & perpendendum per formalem rationem debiti, a qua virtus speciem fortitur, rationem vero debiti distributiuæ, & commutatiuæ varia esse monstratum est, ergo secundum illam varietatem variatur & medium. Varietas autem hæc est, quod id quod debetur in distributiua, non debetur, quia proprium possessum fuit a ciue, sed quia pars ille est reipublicæ, & quod est totius, quadã modo est partis, ergo quo quisq; principalior est pars, eadem proportione plus debet bonorum recipere. Exemplum nobis natura perhibuit in stomacho, qui cõmune est corporis membrum, haud enim idem alimentum subministrat pedibus, quod oculis, neque idem iecori, quod spleni, sed vnicuiq; pro sua natura & dignitate. Debitum autẽ in commutatiua inde exurgit, quod res fuit possessio alterius, ergo nullo habito meritorũ personarum respectu, debet vnicuique tantum referri quantum ipse contulerat. Quod si contra hic arguas. In commutatiua iustitia perinde arq; in distributiua pensatur nonnunquam personarũ conditio, & dignitas. Nam sicuti qui alapa percutit principem, maiori per vindicatiuam iustitiam supplicio plectitur, quam si percuteret popularem, vt Arist. quoq; adnotauit 5. Eth. cap. 5. ita dum per restitutionem compensatio fit, plus debet qui honestum ciuem & nobilem cædit, quam qui simili plaga plebeium læderet, ergo hac parte nõ differunt istæ iustitiæ. Respondetur qualitatem personæ in vtraq; iustitia perspici, at tamen in distributiua per se, vt scilicet per augmentum personæ augeatur proportio ad alium, cumulatioris nanque meriti est inuito ingenuo comitas & humilitas, quã in homine inferioris fortis, sed tamen in iustitia commutatiua duntaxat attenditur persona quatenus inde augetur quantitas iniuriæ, quæ ad æqualitatẽ rasarcienda est.

Suadet conclu

Argu.

Aristot.

Rũsio.

Per hæc ergo superiorum argumentorum solutio clarescit. Ad primum enim priori conclusione responsum est, secundum differentiam iustitia a reliquis virtutibus. Et pariter secundum solutum est cõclusione posteriori. Concedimus enim vtriusque iustitiæ medium constitui secundum æqualitatem in rebus quæ inter duas personas vel plures componitur, diuersimode tamen, quia medium in distributiua attenditur secũdũ æqualitatem inter duas proportiones scilicet meritorum inter inuicem, & pariter præmiorum. commutatiua vero secundum æqualitatem res acceptam & redditam. Ad tertium autem respondetur, quod beneficiorum collatio nõ fit nisi pro receptis obsequijs, & laboribus, ob idque habet quandam mercedis rationem, atque adeo commutatiuæ iustitiæ munus est, Vt cum quis strenue egit in

Ad primũ arg.

Ad secũdũ arg.

Ad tertiũ arg.

bello seu egregium consilium principi dedit, vel insidias coniurationesve detegit. Is namque etiam si nullum talibus constitutum esset stipendium, dignus est cui iusta beneficio pro obsequio conferantur. Distributio vero bonorum communium non est compensatio, sed nuda attributio eorum, quæ totius corporis sunt ad partes. Quapropter partium merita non eodem pacto in omnibus rebus publicis æstimantur. vt Arist. loco citato meminit, Nam vbi respublica per Democratiam, idest per popularem potentiam gubernatur, nulla alia merita libriantur, quam libertas, vt scilicet quia omnes æqua libertate fruuntur, æqua suscipiant. Nisi forsan libertinis, qui mancipia erant, minus, illis autem qui ingenuitate clariores sunt, plus obtingat. Sed in Oligocratia, hoc est paucorum potentia, secundum diuitiarum quantitatem fit æstimatio, vt quo quisq. plus habeat, eo plus recipiat, quæ iniquissima est omnium distributio. At vero in Aristocratia, hoc est, optimorum potentia, vsus distributionis est secundũ virtutum merita. Et talis debet in regno perspici, quod rex optimus regit. Nã cum honos alat artes, nullum inter mortales valentius est virtutũ incitamentum & fomentum, quam cuiq. pro meritis honores deferre. Etenim qui solo virtutis amore, futurum inspectantes seculum, ad officia accenduntur, impendio quam rarissimi sunt. Ob id q. Cato admonere Patres Conscriptos consueuerat, vt bene consultarent, quibus virtutibus præmia ponerent, quoniam non alias poterat inuentus persequi quam quibus possent statos sibi honores assequi.

Tertiũ argum.

ARTICVLVS III.

Vtrum eadem sit in materia distributiuę, & commutatiua iustitia.

DE materia autem harum specierum quæritur hoc tertio articulo, vtrum eãdem sit vtriusque iustitiæ, quæ in has tantum species specialissimas diuiduur? Apparet enim primum esse eandem materiam, alias essent vlq. adeo virtutes ipsæ diuersæ, vt non continerentur sub vna cardinali virtute iustitiæ, diuersitas enim materia temperantiæ, & fortitudinis, constituit duas per se virtutes cardinales, consequẽs autem est falsum & contra Aristot. sententiam atque omnium quatuor duntaxat discernentium cardinales virtutes. Mox arguitur contra id, quod questio latenter etiam interrogat. Iustitia commutatiua diuiditur in species multas, ergo istæ non sunt specialissimæ atque atomæ. Antecedens patet. Aristoteles connumerat diuersas materias, quin vero formas commutatiuę iustitiæ, altera quippe est commutatio voluntaria, atque altera inuoluntariam per vim, & inuoluntariam per fraudem, non ergo vtraque specialissima species est. In contrarium est Aristo. eo loco vbi ait distributiuam distributiones dirigere, commutatiuam vero commutationes, cuius tamen commutatiuæ nullas distinguit species. Arist.

Quæstio duas habet particulas, ad quã perinde duabus operæ pretium est conclusionibus respondere. Prior sit hæc: Materia quam remotam appellant, eadem est vtriusque iustitiæ, proxima vero diuersa. Prior pars sic ostenditur. Materiæ remotæ harum virtutum sunt tam personæ inter quas, quam res in quibus sic distributio & commutatio, hæc autem eadem, sunt, sit enim tam distributio, quam commutatio exteriorum, rerum, nempe frumenti, vini, olei, & pecuniæ inter eosdem ciues. Posterius itidem conclusionis membrũ est etiã liquidum. Materia siquidem proxima est, rerum vsus, & constat distributiuam iustitiam dirigere vsum illum, qui est res adiudicare ciuibus ratione debiti, nõ quod proprium erat singulorum, sed quod erat totius reipublicæ, ad quam (vt diximus) functionem alia ratio exigitur, aliaque existit difficultas, quam in commutatiua. Facultas autem commutatiuę est vsum rerum moderari in reddendis debitis singulorũ peculiaribus. Vnde patens fit ad prius argumentum responsio. hæc nanq. vsum diuersitas, etsi diuersitate specierum virtutis constituat, non tamen tantum quo minus ambæ contineantur sub specie iustitiæ particularis, quæ in rebus versatur extrinsecis, earũq. vsibus circa particulares personas. Secus autem de temperantia & fortitudine, quippe quarum altera versatur circa tactus delectationes, eorum sensibilium, quæ nos

Prior conclu.

Prior pars conclusionis

Prior pars theseos

Prior argu.

Dubitõ

nos ad se alliciunt & pertrahunt, altera vero circa obiecta irascibilis appetitus, quæ sua nos arduitate & horrore conterritant & a seipsis auuersantur. Est enim hęc tanta diuersitas, vt diuersas constituat cardinales virtutes, Posterior conclusio est. Materię varietas quæ commutatiuæ iustitiæ subiicitur, neutiquam eamdem virtutem in species plures disiungit, sed est vnica eademque atoma. Huius autem veritatem conclusionis hac diuisionum serie venari sane possumus. Prima enim diuisio sumitur ex commutationū diuersitate per ordinem ad voluntatē commutationum nanque altera est voluntaria, altera vero inuoluntaria. Inuoluntaria quippe commutatio est, quando quis rem sibi alienam vsurpat, vel personam, vel opus inuito domino, vt in furto; voluntaria vero quando quis rem a domino volente & cōsentiente suscipit, vt in mutuo. Vbi adnotandum subinde est commutationis nomen non simplicem denotare vel dationem, vel receptionem; vbi enim res gratis datur, donoq. recipitur, nulla est commutatio, sed tunc datio proprie est commutatio (vti nomen clamat) quando alter dat, vt recipiat, alter vero recipit vt reddat, vt patet in mutuo in deposito, in venditionibus cōductionibus, reliquisque id genus ciuibus pactis. Quocirca commutatio in vniuersum spontaneam quampiam atq. voluntariam actionem ex vtraq. parte significat, videlicet tam conferentis, quam recipientis. Contraria rationem inuoluntaria cōmutatio inuoluntariam supponit actionē, tam ex parte patientis, quam ex parte auferentis. In furto namq. neq. dominus dat vt recipiat, neq. fur capit vt reddat, sed ille cōtra suam voluntatem patitur, hic autem libere accipit quod nollet vnquam rependere. Attamen dum postea restituit, nihil refert, vtrone reddat pœnitentia ductus, an a publica potestate compulsus. A priori namq. radice acceptiones, puta ab inuolūtaria oblatione nuncupatur commutatio inuoluntaria vel voluntaria. Nam & vbi fuit acceptio voluntaria, potest etiam redditio, esse inuoluntaria, vtputa quando infidus emptor vi cogitur pretiū soluere. De donatione autem dubiū est, vtrum vtriusque partis exigatur assensus, videlicet non solum donantis, verū & accipientis, an scilicet si Petrus animo suo, vel verbo inscio Paulo quidpiam donaret donatione illa teneretur antequam alius acceptaret. Et videtur teneri, quia cum quis Deo apud se quidpiam vouet, illico obligatur, pariformiter ergo ligari videtur qui donauit. Respondetur tamen quod cum datio relationem dicat ad accipientem, non videtur oriri obligatio antequam alter acceptet. Et ideo reuocari forte potest, etiam absque vlla iusta caussa. Secus de voto Deo facto; quia ipse, si iustum est, semper acceptat. Si autem solenniter coram testibus donatio fiat absenti, tunc standum est iuri ciuili. Arbitror enim absq. donatarij consensu, vel legitima caussa iure reuocationem non sinere. Quod si ita est, nec conscientia id permittit. At vero quoniam Arist. 3. Ethi. duabus de caussis accidere docet inuoluntarium, scilicet aut vi & metu, aut ignorantia, subdiuit in 5. lib. inuoluntarias commutationes in duo, scilicet in eas quæ occulte & ignorante domino per fraudē fiūt, & eas quę per violentiam manifeste. Atq. vtraq. denarrat illic Aristot. locupletius autem S. Thom. 2. 2. q. 61. art. 3. vtraq; enim cadere potest, aut in rem tuam, aut in tuā personam, aut in tuos, scilicet in eos qui aliqua sunt tibi necessitudine coniuncti. Res igitur tuæ aut subdole tibi & occulte surripiunt quod vocatur furtū, aut manifeste, & id appellatur rapina. In tuam autem personæ substantiam committi potest homicidiū, læsio alia, aut occulte, vt per veneficiū seu per insidias, manifeste autem per apertam vim. Et rursus personæ dignitas impeti potest aut clanculum, vt per falsa testimonia, perque latentes detractiones, quibus fama æstimatioq. deteritur, & corroditur, manifeste autē aut per calumniam in iudicio, aut per conuitia, quibus honori detrahitur. In persona autem sibi coniuncta potest cuipiam iniuria fieri vel in vxore per occultum adulterium, vel in seruo, qui vt fugiat seducitur. In quibus etiam potest & manifestarijs quis iniurijs onerari tametsi quod de seruo dictum est, rapinæ habeat aut furti rationem. Commutationes itidem voluntariæ per sua quoque membra articulatim subsecantur. Enimuero primum, dum quis rei suæ dominiū in alium transfert non animo quidquam recipiendi, vtputa dono aut legato, non est proprie commutatio, vt iam modo dicebamus; Quapropter neque ad iustitiam com-

Secūda conclu.

Duplex cōmutatio.

Dubitō

Solutio

Diuisio spontaneæ cōmutationis.

Aristot.

S. Tho.

Multiplex genus cōmutationum.

commutatiuam hęc actio pertinet, sed ad virtutem liberalitatis, quoniam nulla illic sub est ratio debiti. Commutationum ergo diuisio quæ sponte fiunt, sic ingenere habet. Aut enim est mutatio, puta vbi quis rei vsum gratia alteri concedit cum pacto recuperandi rem, nam si præter rem aliquid pro vsu recipiat, tunc in his quæ vsu consumuntur, vt pecunia, frumento, & similibus, vsura est, ad rapinam pertinens in his autem quæ vsu non consumuntur, locatio aut conductio. Si autem quis rem suam tradit non ad alterius vsum, sed vt ipsam rursus recipiat, tunc id si fiat conseruationis gratia depositum est, si autem vt alterum tutũ reddat, vt tunc aut impignoratio est aut fideiussio. Dum autem quis rẽ suam in alterius dominium transfert, nõ animo eam rursus recipiendi, sed eius tãtum pretium, tunc est venditio. His ergo præcursis probatur secunda conclõ. Spẽs virtutum, vt dictum est distinguuntur per obiectorum rationes & formas, ratio autẽ debiti, quod obiectum est iustitiæ commutatiue, eadem in his omnibus materijs existit, ergo vnica est species iustitię ad omnes patens. Probatur Minor, quoniam iustitia commutatiua tantum hoc respicit in radice debiti, quod res sublata propria fuerit possessio domini hoc enim differt a distributiua. Quod autem res illa iuste vel iniuria, per fas aut per nefas fuerit sublata, nihil ad ipsam. Etenim quantum ad restitutionem spectat, ad eãdem æqualitatem fieri debet. Et per hoc patet secundi argumẽti solutio. Negatur enim antecedens. Neq. Arist. ait voluntarium, & inuoluntarium in commutationibus duas discernere species iustitiæ, sed duas partes. Nam etsi illæ differentiæ duas species distinguant in genere morum respectu voluntatis, eo quod inde nascitur distinctio inter iniuriam & iustitiam, tamen ratio iustitiæ commutatiuæ minime in illam diuersitatem fertur.

Probõ conclusionis.

Ad secũdũ arg.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum eadem sit vtriusque iustitiæ forma.

SVperest denique, vt quarto loco exploremus, an forma iustitiæ perinde ac remota materia, eadem sit in vtraque virtute? Id quod potissimum in gratiam Arist. interrogamus, quippe qui 5. Ethico. cap 5. disputat an iustitiæ forma sit quædã repassio? Et arguitur a parte affirmatiua ex finali iudicio, vnde maxime sumenda est regula. Illic enim (vt ait Paul) debet vnusquisque recipere prout gessit in corpore & Christus Matth. 7. in quo iudicio iudicaueritis, iudicabimini, & in qua mensura mensi fueritis remetietur vobis. Quibus verbis colligitur vnumquenque repassione plectendum, secundum quantitatem actionum quibus praue egit. Itẽ arguitur secundo loco. In vtraque iustitia attenditur repensio quædam scilicet in distributiua præmij ad meritum & dignitatem personæ, & in commutatiua rei ad rem, siue iniuria aliqua intercesserit siue nulla, vt in superioribus dicebamus. Idem autem esse videtur repassio quod repensio siue boni siue mali, pro eo, quod quisque recipit, seu vi abstulerit, seu domini voluntate. Consistit ergo cuiusque forma iustitiæ in repassione, vel quod munus Latine dicitur, in contrapassiones Contrarius est Arist. eod. 5. Ethic. contra Rhadamantum, asserens quodlibet iustum in simplici repassione cõsistere.

Arg.

Arg.

Arist.

Vt responsio quæstionis huius lucidius instituatur, premeditranda cum S. Thom. est nominis significatio repassionis, seu vt ipse ait, contrapassionis. Primæua enim huius verbi significatio ad id tantum accommodatur, quod quis contra suam voluntatem patitur pari enim violentiam sonat, est autem violentum, secundum Aristot. Ethic 3. cui passum non confert vim. Ob idque in moribus iniuriam significat, quam quis inuitus accipit. Quapropter repati idem est, quod tantundem pati, quantum quis vi aut fraude alteri intulit siue fiat in persona, quod maxime proprium est, siue in rebus, quod suam etiam propter inuoluntarium proprietatem habet. Id quod antiqua lege vtroque modo iustum erat, secundum illud Exod. 21. Reddet animam pro anima, oculum pro oculo. &c. Et cap. sequenti. Si quis furatus fuerit bouem aut ouem, & occiderit vel vendiderit, quinque boues pro vno bouem restituet, & quatuor oues pro vna ouem, repassio ergo furis non erat reddere simplum, nam hoc simplex restitutio postulabat.

Quid passio.

Arist.

labat, sed vt pro iniuria pœnam lueret. De hac autem propria significatione, nomen ad spontaneas commutationes decidit, in quibus nomen passio non seruat suam iustam significationem, sed est abusus quidã, disputationis tamen gratia vsu receptus. His leuiter præhabitis, Aristo. vnica respõdet conclusione, qua negat iniustitiam vniuersim sub repassionis forma seruari. At vero explicatius tribus conclusionibus fiet quæstionis satis. Prima in distributiua iustitia nulla est repassionis forma, quoniam (vt dictum est) non habetur illic ratio, vt ciuis quantum contulit recipiat, aut quantum iniuriæ intulit, luat: nam etsi ciues nihil in rempublicam contulissent, præterquam quòd viri sint probi, confertur singulis secundum proportionem suorũ meritorum (vt expositum est) nulla pensata qualitate inter rem & rem. Secunda conclusio. Neque commutatiua iustitia fieret semper iusta repassio, vbi idẽ præcise perpeteretur reus quod auctor ab illo perpessus fuerat, potest nihilominus vtriusque æstimata qualitate fieri iusta Conclusio est Arist. vbi sententiam Rhadamanthi corrigit: Aiebat enim ille.

Si quæ fecerit, hæc etiam patietur & ipse,
Iudicium fuerit perrectũ atq; exatus æquus.

Redarguit eum tamen Arist. quòd si quis magistratum gerens, percusserit quempiã, aut si rex etiam cõtra iustitiam ciuem vulnerauerit, non est rationi consentaneum, ut idem ipse vulnus accipiat. Et conuersim vbi priuatus homo temerarias manus in regem conijceret, non satis supplicij solueret, si par illi plaga infligeretur: sed qui regi, veibi gratia, manum amputaret, capite plectendus esset, & si quem ipse capite truncaret, non ideo corporis deberet ullo mutilari membro, non ergo iustum commutatiuæ iustitiæ in eiusdem recompensatione consistit. At vero forsan Rhadamãthus non iret huic æquitati inficias. Enim vero res ipsa quæ auferitur, qualitate personæ augmentum suscipit, aut decrementum. Etenim vt atrocior iniuria est, quæ principi irrogatur, ita leuior est coram hominibus, quam ipse infert. Quapropter cum iustum in æqualitate consistat, augeri debet supplicium in percutiente principem, in ipso autem principe pœna diminui. Neque in iniuriis tantum corporalibus res sic habere debet, verum & in exterioribus rebus. Qui enim vi alteri in suis rebus incommodauit, non facit satis idem simplum reddendo, ac si per eiusdem domini voluntatem res suscepisset easdem: sed lege insuper in ipsum agẽdum est pro iniuria, quemadmodum fit in fure. Tertia conclusio: In commutationibus voluntarijs (eo modo quo illic repassionis vtimur nomine) non seruabitur iustum, si quis conferens rem suam, aut suum proprium opificium, recipiat ab altero id simplum, quod ipse habet, vel quod sua arte præstare potest. Conclusio etiam est Arist. nam fieri potest, vt res diuersorum ciuium & artificum non sint æqualis pretij. Exempli gratia: Sutor indiget domo quam alius sibi artifex ædificat: non satis est pro ædiũ fabrica, vt reddat vnum duoue calceorum paria, sed deberet tot illi accumulare quãti erat domus fabrica. Pari modo: indiget vnus agricola, qui frumento abundat, vino, vel oleo alterius, non semper vsu venit vt modius frumenti eiusdem sit æstimationis cum modio vini, debent ergo illa quæ vilioris sunt æstimationis, per multiplicationem adæquari rei, quæ præstabilior est. Atque hac ratione poterit iustum in repassione cõsistere alias minimè. Ex his ergo inquit Aristot. orta est numorum necessitas. Est enim munus, seu numisma, quasi id quod lex & norma, νόμος enim Græcè idem est quod regula & lex: Duo ergo sunt numismatis vsus, prior vt sit mensura, res omnes adæquans. Non poterat fabrica vnius domus adamussim calceis, vel caligis, vel alijs opificijs æstimari, vendit ergo tot calceos sutor ut pecuniam conficiat, qua possit domum coemere. Præterea, iste qui modo rebus alterius non indiget forsan indiget alijs, vel egebit ei eisdem futuro tempore, vel in alio loco, numus ergo illi est pro vade, qui ei fideiubet. Nam vbicunque & quandocunque talem exhibueris numum, res habebis indigentiæ tuæ accommodam. Quapropter & moneta dicitur quasi moniteria lex & pecunia a pecude, quam Romani auctore Plinio lib. 33. pecudum nota signarunt, eo quod pecuniæ (vt ait Sapiens) omnia obediunt, & in mundi primordijs mobilia bona, & commutabilia plurimum pecus & pecora, armentaque erant. Ex his rursus consequitur numi ualorem (vt eodem loco Philosophus ait) non prorsus

Conclusio ratiõnadenẽte Arist.

Altera conclu.

Secũda.

Aristot.

Rõ Aristot pro conclusione.

Tertia concl.

Ostẽditur conclu.

Numismatum origo.

Duplex pecuniæ vsus.

Vnde dictus moneta.

ex

ex natura rei æstimandum esse, sitne videlicet, æs, argētum, an aurum, sed statuto & signo reipublicæ, aut principis qui suam in tali nummo sculpit auctoritatem tanquam fideiussor pro omnibus. Vnde nessitatis tempore in quacunque materia, etiā vilissima, vt in ferro, & corio, cudi potest, aut sculpi tametsi pro regionis natura & facultate metallum illud diligendum huic muneri est, quod solidius sit & quadam vigens perpetuitate. Hac enim ratione Plinius libro eodem se lectum esse aurum asserit inter metalla, non quidem ratione coloris, qui in argento, inquit, clarior est, magisque diei similis, neque ratione ponderis, aut materiæ facilitate, cum cedat pervtrumque plumbo, sed quia rerum vni nihil igne deperit, tuto etiam in incendijs tolerisque durante materia. Hæc ille. Etenim cum ignis rerum omnium maxime actiuorum edax uoraxque sit, eo præstantius est aurum quo ab hoc periculo tutius est. Fit etiam consequens (quod Aristot. illic prudenter adnotauit) vt quamuis vlla in gruēte necessitate augeri minuique possit numorum æstimatio, id tamen impendio quam rarissime fieri fas sit. Quin vero hac ratione debet pecunia legis naturam imitari, vt fixa semper firmaque sit. Enimuero cum per numum (vt diximus) respublica & princeps cunctis fidei iubeat, non parum deteritur eiusdem principis ac reipublicæ fides, quum ciues huiusmodi submutationibus absque ingenti necessitati defraudantur.

Plinius.

Aristot.

Numorum estimatio ad mediū legis fixa & firma esse debet.

Ad primū arg. S. Tho.

Obiectio Caietani aduersus S. Tho.

Solutio Caietani.

Ad primum igitur argumentum, quod de finali iudicio factum est, respondet S. Thom. arg. 4. q. 61. futurum esse secundum rationem commutatiuæ iustitiæ, prout scilicet recompensat præmia meritis, & supplicia peccati. Caietanus autem obijciens argumentum ad hominem, videlicet qui 1. par. quæst. 21. art. 1. & 4. sent. dist. 46. art. 1. negat in Deo iustitiam commutatiuam, respondet tam punitionem, quam remunerationem illic fieri secundum iustitiam distributiuam, nam (vt legitur de Iuda, Actu. 1.) vnusquisque illic mittentur in suū locum. Habebit autem, inquit, & formam quandam commutatiuæ iustitiæ pro quanto res pro re datur, puta, præmium pro merito, & pœna pro offensa. Veruntamen nō idem ego, nisi fallor, arbitror sentiendum, neque secundum S. Tho. neque secundum veritatem de remuneratione bonorum, & de malorum vltione. Collatio namq. præmiorum proculdubio iustitiæ distributiuæ functio est tametsi, ut art. 2. dicebamus, hęc illic cōspiciatur ratio commutatiuæ, quod cum diuina bona infinita sint, ita reddatur omnibus secundum proportionem meritorum geometricam, vt adæquetur quoque ad vnguem præmium merito, quod in republica humana, vbi curta non nunquam sunt bona, obseruari semper nequit. At vero non idem est de iustitia vindicatiua in delinquentes. Talis enim iustitia neutiquam ad distributiuam pertinet. Id quod expresse affirmat S. Thom. 2. 2. q. 108. art. 2. Elicitur enim vindicta a iustitia commutatiua, imperatur autem a legali, vt art. 1. huius quæstionis nos supra adnotauimus. Nā punitio, non est sicut bonorum distributio. Distributiua namque iustitia non attendit quid ciues, contulerint vt rependatur eis, sed quid in se quisque mereatur, punitio vero per se aspicit quam quisque iniuriam irrogauerit vt pari plectat supplicio. Quare non primum attendit ad dilectorum proportionem, sed ad cuiusq. quālitatem, quod munus est commutatiuæ iustitiæ, ex cōsequenti autem seruatur in supplicijs eadem proportio quæ erat in criminibus. Itaque vindicatio (vt loco citato ait S. Tho.) respondet, non distributioni bonorum, sed collationi beneficiorum pro susceptis seruitijs, quæ actio pariter est iustitiæ commutatiuæ, imperatæ tamen a legali. Quapropter diuersa est ratio remunerationis & punitionis, illa nanque per se seruat proportionem geometricam inter proportionem meritorum & alteram præmiorū. Sed ex consequenti, vbi est bonorum copia, quemadmodum in Deo, custoditur æqualitas rei ad rem, scilicet præmij ad meritum, punitio autem e diuerso prius vbi qua respicit æqualitatem supplicij ad delictum ex cōsequenti autem seruat proportionem habitudinem geometricam. Atque huic consonat quod ait Paulus. In reliquo reposita est mihi corona iustitiæ, quam reddet mihi in illa die iustus iudex scilicet per iustitiam legalem quæ cū sit generalis virtus imperat cæteris, atque adeo tā cōmutatiuæ iustitiæ, quā distributiuæ. At vero probet denegat S. Tho. iustitiam cōmutatiuam esse proprie in Deo, pensata eius formali rōne: id circo q̄ nihil ipse à

Explicatur Caietani sententia.

Paulus.

nobis

nobis accepit, quòd illi accrescat. Nã quis priori, inquit Ioannes dedit illi, & retribuetur ei? neq; nos quidquam ab ipso qui immutabilis est proprie adimere possumus. Ad secũdũ arg. Sed si bonis sumus, nobisipsi inq. rem nostram, boni sumus ad gloriam Dei. Ad secundum autem arg. satis perspicue per cõclusiones responsum est. Prima enim declarauit quemadmodum in iustitia distributiua nulla est repassio propterea q̃ nulla illic habetur consideratio cuius, an quidquam præstiterit aut egerit, cuius æquale recipiat repassionis figura, modo iam expolito.

QVÆSTIO VI.

DE ACCEPTIONE personarum.

S. Thom. 2. 2. quæst. 63.

ARTICVLVS I.

Vtrum personarum acceptio iustitiæ distributiuæ contraria, crimen genere suo sit mortale.

POST diuisionem iustitiæ in distributiuam & commutatiuam, rectus ordo poscit, vt de iustitia prius, quæ distributiuæ aduersatur disputemus. Nam iustitia distributiua vtpote quæ in principe potissimum ꝓminet, qua bona communia singulis ciuibus adiudicat, præstantior est quam commutatiua. Primũ argum. Qua propter ab ordine D. Thom. digressi sumus. Habebit autem quomodo articulos septem. Primus ac præcipuus est de hac iustitia, quam acceptionem personarum appellant, sit ne genere suo mortale crimẽ. Et primum omnium vt a diuina lege, quę fons nostrarum est, & exemplar, exordiamur. Deus in gratia & gloria dispensandis videtur personas respicere, nam personarũ respectus tunc accidit, dum nullus meritorum habetur. Deus autem neminem ob nostra merita in gratiam suam recipit, vt Pelagii impietas cogitauit: Vnde Mat. 24. Duo erunt in lecto & unus assumetur, & alius relinquetur. Secũdũ. Ergo neque inter homines vitium est personas respicere. Secundo arguitur. Paupercula quæ duo minuta in gazophylacium contulit, ideo cæteris, ampliora mittentibus, ore Christi prælata est, quod indiga erat, & qui publicum magistratum gerẽs præcipue spiritualem, idem admittit crimen quod populares, acriori erit supplicio dignus ob suam ipsius dignitatem. Personarum ergo accepto non est ceu iniqua vituperanda. Contraria est Dei sentẽtia Deut. 10. de seipso Deus magnus fortis, & terribilis &c. qui personas non accipit neque munera & Paulus ad Rom. 2. Non est acceptio personarum apud Deũ. Paulus. Vnde & Deus ipse (vt eodem libro Deut. cap. 1. patet) idem cauum etiam esse voluit hominibus, dicens. Nulla erit distantia personarum. Itaque audie is paruum sicut magnum, neque accipietis cuiusquã personam.

Nomen hoc, personarum acceptio, tametsi Ciceroni & priscorum Latinis non sit ita vsu frequens, est iam nihilominus apud sacrorum interpres Latinitate donatum. Neque vero a Græca compositione abhorret, est enim Græcè προσωπολημψια, a λαμβάνω, seu λήβω, quod est accipio. Vnde ad Gala. 2. Deus personam hominis non accipit ubi idem est verbum Græcũ. Quamuis cum idem quoque polleat, præsertim in compositione, quod respicio, optime dicitur personarum respectus, vt persona pro facie accipiatur. Est ergo decora metaphora, dum iudex inhibetur faciem personarum in iudicio spectare, vt per Pau. ad Rom. 2. adnotauimus, nempe ne vel a genere, sexu, ætate, aliisve id genus qualitatibus suum sinat animum affici in iudicio. Eodemque alludit illud Leuit. 19. Non consideres personam pauperis, neque honores vultum potentis. Et de Areopagitis refert in Hermotimo Lucianus, ideo noctu & in tenebris iudicare fuisse solitos, ne ad dicentes respicere possent, sed ad ea quæ dicerentur. Et Socrati ad æquitatis cumulum apponitur quod neque vxorem, neque liberos in iudicium voluit adducere ad excitandam iudicum commiserationem. Et Aristo. Rhet. 1. illã Aristot. Oratoriæ partem quæ ad commouendos affectus exposita est, condemnat, Areopagum Athenienſium hac maxime ratione comendans, quod illam partem a suo iudicio relegatam haberent. Ex his ergo de noïe prænotatis colligitur acceptionis per-